

Opr. 18.06, 99

R.

poprzedni nr K: 699

1104

4

napis. 1 2000 zł

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY

Archiwum i Muzeum Pomorskiej Armii

zawackiej

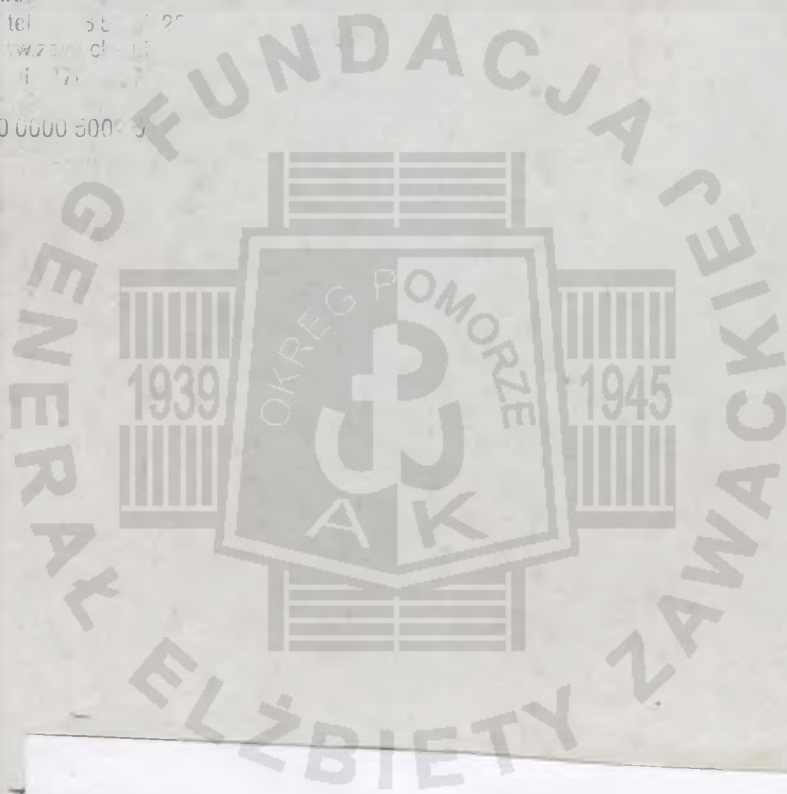
87-100 Toruń, ul. Gama 33, tel. 56 21 20 20

e-mail: fund@pomorzanie.pl

NIP 55-160-11-88 4 17

KRS 00 354

Nr r-ku 82 1050 1506 0000 0000 500 5

Brat Stefan Raszeja
80-244 Gdańsk

tel. 41-48.87

mat. przekazana
J. Kaluszyńskiej

Starogard Gd.
JOW „Gr. P.” t. nau.

++ Masiak Matgorzata
z d. Raszeja
ps. „Nauczycielka”

JK-699/1554 Pom.

**SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI**

Masiak Małgorzata

T: X-699/1554 Pom.

Instytut J. O. W. Gr. Pom. t. nau.
Obw. Starogard Gd.

I./1. Relacja k. 6 s. 1-9

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora k. 2 s. 1-2

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora —

II. Materiały uzupełniające relację k. 8 s. 1-10

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora —

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 —

III./5. Inne ... —

IV. Korespondencja

1). ze Sł. Praszęją dot. k. 2 s. 1-4
relacji

V. Nazwiskowe karty informacyjne k. 6

VI. Fotografie dwa i ikonegrafii

1/1. Relacja - Masiak Matgorzata:

1. Wyciąg z relacji brata Stefana Raszaja,
złp. z 22.05.1986 k. 1 s. 1
2. Życiorys Matgorzaty Masiak spomnianej
przez St. Raszaja, napis kserkop. b. daty k. 2 s. 2-6
(z 26.03.1996)? i 28.07.1999 = data
wpływu
3. Biogram - relacja autorstwa Krystyny
Ciechanowskiej, napis z namiesionymi popr.
redakcyjnymi E. Zawackiej k. 3 s. 7-9

Wyciąg z relacji brata Stefana Raszeja¹
zam. w Golańsku, przy ul. Brunwalskiej 116d/6

"Siostra Małgorzata Masiakowa z domu Raszeja, z zawodu nauczycielka, znana przed wojenną działalnośćka harcerska (komendantka hufca Starogardzkiego), była od 1943 r. do lutego 1945 r. łączniczka „Gryfa Pomorskiego”, m. in. dostarczająca apturki, opatrunki i leki odolziotom „Czarnego”; poradziła prowadzić w Starogardzie tajne nauczanie i organizowała pomoc dla brytyjskich, a później także włoskich jeńców wojennych, znajdujących się w obozach na terenie Starogardu. -"

"Siostra Małgorzata, zamężna Masiakowa, nauczycielką, aresztowana w połowie września, zwolniona warunkowo po upływie miesiąca wyłącznie z uwagi na konieczność karmienia niemowlęcia, ukrywała się w Osieku."

szkoła

Za zgodność

H. August

17
22.6.86 r.

Ranija
ŻYCIORYS MAŁGORZATY M a s i a k
=====

*Sióstra Stefania
Ranis*

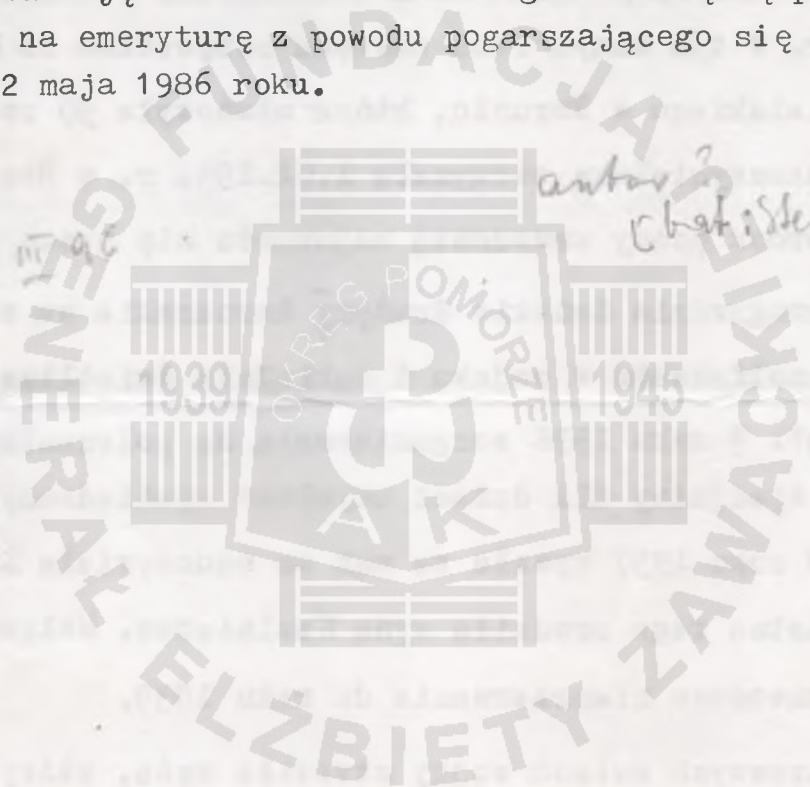
Małgorzata M a s i a k urodziła się 4 czerwca 1911 r. w Osowie, pow. Starogard, jako córka nauczyciela Bolesława Raszeji i Antoniny z domu Richter. Do roku 1922 przebywała w Osowie i uczęszczała tam do szkoły podstawowej. W 1922 roku rodzice przenieśli się do Starogardu, gdzie ojciec objął stanowisko kierownika szkoły wydziałowej. Małgorzata kontynuowała naukę w szkole wydziałowej i ukończyła ją w 1928 r. W tym samym roku zaczęła uczęszczać do Państw. Seminarium Nauczycielskiego w Toruniu, które ukończyła 30 czerwca 1931 roku. Poładę nauczycielską otrzymała 1.02.1932 r. w Starogardzie w Szkole Nr 4. Oprócz pracy zawodowej zajmowała się pracą społeczną. Założyła w Starogardzie żeńskie drużyny harcerskie we wszystkich szkołach, uczyła analfabetów w wojsku i zakładała świetlice dla starszych dziewcząt. W roku 1936 zorganizowała na polecenie Ministra Oświaty oddział specjalny dla dzieci umysłowo upośledzonych miasta Starogardu. W roku 1937 wyszła za mąż za nauczyciela Kazimierza Masiaka. Z małżeństwa tego urodziła syna Kazimierza. Małgorzata Masiak pracowała zawodowo nieprzerwanie do roku 1939.

W pierwszych dniach wojny straciła męża, który poległ nad Bzurą. Po wkroczeniu niemieckiego okupanta do Starogardu została aresztowana i przebywała 4 tygodnie w areszcie. Zwolniona z powodu konieczności zajęcia się małym dzieckiem ukrywała się we wsi Osiek do 15.03.1940 r. Po powrocie do Starogardu do roku 1943 pracowała w fabryce cukierków jako robotnica, a następnie w tartaku jako pomoc biurowa. Mimo trudnych warunków brała udział w tajnym nauczaniu j. polskiego i matematyki oraz pomagała jeńcom angielskim, radzieckim i włoskim przebywającym w 3 obozach jenieckich. Współpracowała z oddziałem partyzantów "Gryfa Pomorskiego" dostarczając

broń, amunicję, leki i materiały opatrunkowe.

Po wyzwoleniu 15 marca 1945 r. podjęła ponownie pracę zawodową w Szkole Podstawowej Nr 4 w Starogardzie Gdańskim. W roku 1950 została wyróżniona w „Głosie Nauczycielskim” za pracę nad zwalczaniem analfabetyzmu. Jednocześnie w 1950 r. została powołana do zorganizowania szkoły specjalnej dla dzieci niepełnosprawnych, a w r.1951 zlecono jej utworzenie zakładu wychowawczego dla tych dzieci, w którym objęła stanowisko dyrektora. Ze względów rodzinnych w r.1955 przeniosła się do Gdańska, gdzie podjęła pracę jako kierownik szkoły specjalnej dla dzieci chorych leczonych w Akademii Medycznej w Gdańsku. Ponadto pracowała w Komendzie Chorągwi Harcerskiej, pełniąc funkcję instruktora zachowawczego. Na własną prośbę w r.1968 przeszła na emeryturę z powodu pogarszającego się stanu zdrowia. Zmarła 22 maja 1986 roku.

26 maja 1992 autor 3 [brat: Stefan Raręja]

wpl. 10 28.02.99

4

Ż y c i o r y s Małgorzaty Masiak

Małgorzata Masiak urodziła się 4.czerwca 1911 w Osowie pow.Starogard jako córka nauczyciela Bolesława Raszeji i Antoniny z domu Richter. Do roku 1922 przebywała w Osowie i uczęszczała tam do szkoły podstawowej. W roku 1922 rodzice przenieśli się do Starogardu, gdzie ojciec objął stanowisko kierownika szkoły wydziałowej. Małgorzata kontynuowała naukę w szkole wydziałowej i ukończyła ją w r.1928. W tym samym roku zaczęła uczęszczać do Państw.Seminarium Nauczycielskiego w Toruniu, które ukończyła 30.czerwca 1931 roku. Posadę nauczycielką otrzymała 1.II.1932 w Starogardzie w szkole Nr.4. Oprócz pracy zawodowej zajmowała się pracą społeczną. Założyła w Starogardzie żeńskie drużyny harcerskie we wszystkich szkołach, uczyła analfabetów w wojsku i zakładała świetlice dla starszych dziewcząt. W roku 1936 zorganizowała na polecenie Ministra Oświaty oddział specjalny dla dzieci umiarkowanie upośledzonych miasta Starogardu. W roku 1937 wyszła za mąż za nauczyciela Kazimierza Masiaka. Z małżeństwa tego urodziła syna Kazimierza. Małgorzata Masiak pracowała zawodowo nieprzerwanie do roku 1939. W pierwszych latach wojny straciła męża, który poległ nad Bzurą. Po wkroczeniu niemieckiego okupanta do Starogardu została aresztowana i przebywała 4 tygodnie w areszcie. Zwolniona z powodu konieczności zajęcia się małym dzieckiem ukrywała się we wsi Osiek do 15.III.1940. Po powrocie do Starogardu do roku 1943 pracowała w fabryce cukierków jako robotnica, a następnie w tartaku jako pomoc biurowa. Mimo trudnych warunków brała udział w tajnym nauczaniu j.polskiego i matematyki, oraz pomagała jeńcom angielskim, radzieckim i włoskim przebywającym w 3 obozach jenieckich. Współpracowała z oddziałem partyzantów "Gryfa Pomorskiego" dostarczając broń i amunicję. Po wyzwoleniu 15.marca 1945 podjęła ponownie pracę zawodową w szkole podstawowej Nr.4. w Starogardzie. Równocześnie prowadziła lekcje na kursach wieczorowych dla milicji obywatelskiej i pracowników więzienia. W roku 1950 została wyróżniona w "Głosie Nauczycielskim" za pracę nad zwalczaniem analfabetyzmu i zorganizowanie kursów we wsi Hermanowo /pow Starogard/ jako przewodnicząca prac. Równocześnie została

5

powołana przez Kuratorium do zorganizowania szkoły specjalnej dla dzieci umysłowo upośledzonych w Starogardzie, a w roku 1951^{zlecono jej} do utworzenia zakładu wychowawczego, w którym objęła stanowisko dyrektora. W roku 1953 zakład ten został wyróżniony przez naczelnika wydziału dla spraw szkolnictwa specjalnego Ministerstwa Oświaty jako najlepszy zakład wychowawczy w Polsce.

W roku 1955 ze względów rodzinnych /wykształcenie syna/ przeniosła się do Gdańska, gdzie podjęła pracę w szkole dla dzieci chorych przy Akademii Medycznej. Dnia 1. grudnia 1956 otrzymała stanowisko kierowniczkę szkoły Nr.2 przy tejże Akademii. Funkcję tę pełniła do dnia 31. sierpnia 1968. Poza pracą zawodową Małgorzata Kasiak pracowała społecznie jako kierownik jednostki budżetowej wszystkich szkół szpitalnych, prewentoriów i sanatoriów woj. gdańskiego. Ponadto pracowała w Komendzie Chorągwi Harcerskiej pełniąc funkcję instruktora wychowawczego.

Za pracę swoją otrzymała kilkakrotnie nagrody i dyplomy z Wydziału Oświaty. W roku 1959 uchwałą Rady Państwa odznaczona została poraz pierwszy Złotym Krzyżem Zasługi. W latach późniejszych poraz drugi a w październiku 1975 Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. W celu uzupełnienia swych kwalifikacji zawodowych do roku 1967 studiowała zaocznie w Wyższej Szkole Pedagogiki Specjalnej w Gdańsku. Tematem jej pracy magisterskiej była "Historia Szkolnictwa Specjalnego na terenie Gdańska". Z powodu pogarszającego się stanu zdrowia pracy tej jednak nie ukończyła.

Na własną prośbę przeszła na wcześniejszą emeryturę.

Zmarła 22 maja 1986 r. w miejscowości Bronina, pow. Chodzież.

autor Stefan Paszyja
- brat

Krystyna Ciechanowska
Ul. Dworska 25 m 29
80-506 Gdańsk

Wpłynęło dnia 16.07.98
Ldz. 1494/56/98

Masiak Małgorzata

(1911-1966) pseud. „”. Nauczycielka od 1921 r. Członek Rady Naczelnej TOW „Gryf Pomorski”, kierownik komórki kontrwywiadu w Głównym Wydziale Organizacyjnym TOW „Gryf Pomorski”

Urodzona 4 czerwca 1911 roku w Osowie, ówczesny powiat Starogard, jako dziecko nauczyciela Bolesława Raszeji i Antoniny z domu Richter. Do 1922 roku przebywała w Osowie i uczęszczała tam do szkoły podstawowej. W 1922 roku rodzice przenieśli się do Starogardu, gdzie ojciec objął stanowisko kierownika szkoły wydziałowej. Małgorzata Masiak kontynuowała naukę w szkole wydziałowej i ukończyła ją w 1928 roku. W tym samym roku zaczęła uczęszczać do Państwowego Seminarium Nauczycielskiego w Toruniu, które ukończyła 30 czerwca 1931 roku. Posadę nauczycielską otrzymała 01 lutego 1931 roku w Starogardzie w Szkole nr 4.

Oprócz pracy zawodowej zajmowała się pracą społeczną. Pełniła funkcję drużynowej II Drużyny Harcerek im. „Emilii Plater” w Starogardzie, współtworzyła żeńskie drużyny harcerskie we wszystkich starogardzkich szkołach i pracowała w Hufcu Starogardzkim. Uczyła analfabetów w wojsku i zakładała świetlice dla starszych dziewcząt. W roku 1936 zorganizowała na polecenie Ministra Oświaty oddział specjalny dla dzieci umysłowo upośledzonych miasta Starogardu.

W roku 1937 wyszła za mąż za nauczyciela Kazimierza Masiaka. Z małżeństwa tego urodziła syna Kazimierza.

Małgorzata Masiak pracowała zawodowo aktywnie i nieprzerwanie udzielała się w pracy społecznej do 1 września 1939 r.

W pierwszych dniach wojny straciła męża, który poległ nad Bzurą. Po wkroczeniu niemieckiego okupanta do Starogardu została aresztowana i przebywała 4 tygodnie w areszcie. Po zwolnieniu z aresztu ze względu na koniecz-

8

-2-

ność opieki nad małym dzieckiem ukrywała się we wsi Osiek do 15^{III} 1940 roku. Po powrocie do Starogardu do roku 1943 roku pracowała w fabryce cukierków jako robotnica, a następnie w tartaku jako pomoc biurowa. Mimo trudnych warunków brała udział w tajnym nauczaniu j. ^{angielskiego} polskiego i matematyki oraz pomagała jeńcom angielskim, radzieckim i włoskim przebywającym w 3 obozach jenieckich. Współpracowała z oddziałem partyzantów „Gryfa Pomorskiego” dostarczając broń i amunicję. szkąd? może prowadzić 27

Po wyzwoleniu 15^{III} marca 1945 r. podjęła ponownie pracę zawodową w Szkole Podstawowej Nr 4 w Starogardzie. Równocześnie prowadziła lekcje na kursach wieczorowych dla milicji obywatelskiej i pracowników więzienia.

W roku 1950 została wyróżniona w „Głosie Nauczycielskim” za pracę nad zwalczaniem analfabetyzmu i za zorganizowanie kursów we wsi Hermanowo (pow. Starogard), jako przodownica pracy. Równocześnie została powołana przez Kuratorium do zorganizowania szkoły specjalnej dla dzieci umysłowo upośledzonych w Starogardzie, a w roku 1951 zlecono jej utworzenie zakładu wychowawczego, w którym objęła stanowisko dyrektora. W roku 1953 zakład ten został wyróżniony przez naczelnika Wydziału dla spraw szkolnictwa specjalnego Ministerstwa Oświaty jako najlepszy zakład wychowawczy w Polsce. ?

W roku 1955 ze względów rodzinnych (wykształcenie syna) przeniosła się do Gdańska, gdzie podjęła pracę w szkole dla dzieci chorych przy Akademii Medycznej. Dnia 1^{IV} grudnia 1956 r. otrzymała stanowisko kierowniczkii szkoły nr 2 tejże Akademii. Funkcje tę pełniła do dnia 31^{VIII} sierpnia 1968 r. ✓

*ku
asie ze str.
W celu...*

Poza pracą zawodową pracowała społecznie jako kierownik jednostki budżetowej wszystkich szkół szpitalnych, prewentoriów i sanatoriów województwa gdańskiego. Ponadto pracowała w Komendzie Chorągwi Harcerskiej, pełniąc funkcję instruktora zuchowego. Za pracę ^{le} swoją otrzymała kilkakrotnie nagrody i dyplomy z Wydziału Oświaty.

W roku 1959 uchwała Rady Państwa odznaczona została po raz pierwszy Złotym Krzyżem Zasługi, W latach późniejszych po raz drugi, a w październiku ~~(1975 roku)~~ Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1975).

W celu uzupełnienia swych kwalifikacji zawodowych do roku 1967 studiowała zaocznie w Wyższej Szkole Pedagogiki Specjalnej w Gdańsku. [Tematem jej pracy magisterskiej była „Historia Szkolnictwa Specjalnego na terenie Gdańska”. Z powodu pogarszającego się stanu zdrowia pracy tej nie ukończyła.]

Na własną prośbę przeszła na wcześniejszą emeryturę. ✓

Zmarła 22 maja 1986 roku.

② Rel. Stefana Raszeji, w zb. K. Ciechanowskiego; Kryptyna Ciechanowska, Konspiracyjna działalność w zakresie opieki społecznej na Pomorzu w czasie okupacji hitlerowskiej w: Universitas Gedanensis Nr3/1989 s.99-100;

Kryptyna Ciechanowska

1/2. Dokumenty - Masiak Małgorzata:

1. Pismo Kuratorium Okręgu Szkolnego Gdańskiego z 12.03.1948 do M. Masiak w sprawie powołania funkcji powiatowego inspektora mt, kserokop. oryg. k. 1 s. 1
2. Pismo Kurii Biskupiej Chełmińskiej z 16.07.1949 - udzielenie misji kanonicznej do nawracania religii rzymsko-katolickiej w szkołach powszechnych, kserokop. oryg. k. 1 s. 2

1

**KURATORIUM
OKRĘGU SZKOLNEGO GDAŃSKIEGO**

w Sopocie

dnia 12 marca 1948 roku

Nr Os-1826/48

Powierzenie funkcji powiatowego instruktora w.f.

Obywatelka

Małgorzata Masiak

Nauczycielka Publicznej
Szkoły Powszechnej Nr 1

w Starogardzie
=====

Kuratorium powierza Obywatelce pełnienie funkcji powiatowego instruktora wychowania fizycznego z dniem 1 kwietnia 1948r.

Obywatelka pozostaje na etacie swojej szkoły a dla pełnienia czynności instruktorskich Kuratorium udziela zniżki godzin w wymiarze 5 godzin etatowych tygodniowo.

Obywatelka należy do zespołu pracowników pedagogicznych Inspektoratu Szkolnego i pod względem służbowym w zakresie czynności instruktorskich podlega bezpośrednio Inspektoratowi Szkolnemu, nie przestając jednak jako nauczycielka podlegać kierownikowi szkoły.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1933r. Rozdz. 2, §40, pkt.5 (Dz.U.R.P. Nr 102, poz.781) Obywatelce przysługuje dodatek służbowy.-

w z. Kuratora Okręgu Szkolnego

Franciszek Bator
Franciszek Bator/
Kierownik Oddziału Osobowego

IT

**KURIA BISKUPIA
CHEŁMIŃSKA**

PELPLIN, dnia 16 lipca 1949

2

L. dz. 3651/49/VI

Kuria Biskupia Chełmińska udziela niniejszym
p. Małgorzacie Masiakowej misji kanonicznej
do nauczania religii rzymsko - katolickiej w szkołach
powszechnych, znajdujących się na terenie diecezji Cheł-
mińskiej aż do odwołania.

W. A. Karayisbi
17.

Wikariusz Generalny

II. Materiały uzupełniające relacje Masiak
Małgorzaty:

1. Nota biograficzna: Masiakowa Małgorzata, [w:] Dulewski G., 2 dziejów i tradycji krawiectwa starogórskiego 1921-1985, Starogard Gd. 1989, s. 96, kserokop. k. 1 s. 1
2. Ciechomska H., Masiak Małgorzata, [w:] Stow. biogr. komp. pomorskiej 1939-1945, pod red. Zakrewskiej A. i Gawackiej E., Toruń 1998, z. 4, s. 101-102, kserokop. k. 1 s. 2
3. art. Raszka S., Rodzime pomorskie Raszko-
wie, [w:] Księga jubileuszowa królewskiego
miasta Starogardu, pod red. Bonyszkowskiego G.,
Starogard Gd.-Gdańsk 1998, t. 1, s. 542... ,
kserokop. k. 4 s. 3-6
4. art. "Drukna Małgorzata Masiakowa",
Biuletyn Parafii św. Mateusza w Starogardzie
Gd., nr 5(55) 1999, s. 21-22, kserokop. k. 1 s. 7-8
5. Przemówienie dr hm. Piechowskiego nad
grobem Małgorzaty Masiak w dniu
jej pogrzebu, mpiz, kserokop. k. 1 s. 9-10

1

Masiakowa Małgorzata /1911-1986/ z domu Raszeja, urodzona 4 czerwca w Osowie w powiecie starogardzkim, z zawodu nauczycielka, w latach 1936-1939 pełniła funkcję komendantki hufca żeńskiego ZHP w Starogardzie. Na początku lat okupacji przez 4 tygodnie więziona przez hitlerowców, po czym ukrywała się w Osieku. Od 1943 roku była robotnicą, przymusowo zatrudnioną przez okupanta. Współpracowała z partyzantami "Gryfa Pomorskiego". Była łączniczką, prowadziła tajne nauczanie. Po wyzwoleniu była m.in. nauczycielką w Szkole Podstawowej nr 4 w Starogardzie. Ponownie została komendantką hufca żeńskiego w tym mieście. W 1955 roku przeprowadziła się do Gdańska. Zmarła 22 maja 1986 roku, została pochowana na starym cmentarzu przy ul. 2 Pułku Szwoleżerów w Starogardzie Gdańskim.

Milewski J., *Z dziejów i tradycji harcerstwa starogardzkiego 1921-1985*, Starogard Gd. 1989, s. 96

Masiak Małgorzata z d. Raszeja (1911-1986) ps. „Nauczycielka”, członkini Rady Naczelnej TOW „Gryf Pomorski” i kierowniczka komórki kontrwywiadu „GP”

Urodzona 4 VI 1911 r. w Osowie pow. Starogard; córka nauczyciela Bolesława Raszeji i Antoniny z d. Richter. Do 1922 r. przebywała w Osowie i uczęszczała tam do szkoły powszechnej. W 1922 r. rodzice przenieśli się do Starogardu, gdzie ojciec objął stanowisko kierownika szkoły wydziałowej. Małgorzata kontynuowała naukę w tej szkole, którą ukończyła w 1928 r. W 1931 r. ukończyła Państwowe Seminarium Nauczycielskie w Toruniu, po którym otrzymała posadę nauczycielską w Szkole nr 4 w Starogardzie. Oprócz pracy zawodowej zajmowała się pracą społeczną. Pełniła funkcję drużynowej II Drużyny Harcerek im. Emilii Plater. Uczyła analfabetów w wojsku i zakładała świetlice dla starszych dziewcząt. W 1936 r. zorganizowała w Starogardzie na polecenie Ministra Oświaty oddział specjalny dla dzieci umysłowo upośledzonych. Aktywnie i nieprzerwanie udzielała się w pracy społecznej do 1 IX 1939 r.

W pierwszych dniach wojny straciła męża (poległ nad Bzurą). Po wkroczeniu Niemców do Starogardu została aresztowana i przebywała 4 tygodnie w areszcie. Po zwolnieniu ze względu na konieczność opieki nad małym dzieckiem ukrywała się we wsi Osiek do 15 III 1940 r. Po powrocie do Starogardu pracowała do 1943 r. w fabryce cukierków jako robotnica, a następnie w tartaku jako pomoc biurowa. Mimo trudnych warunków brała udział w tajnym nauczaniu języka polskiego i matematyki oraz pomagała jeńcom angielskim, radzieckim i włoskim przebywającym w 3 obozach jenieckich. Współpracowała z oddziałem partyzantów „Gryfa Pomorskiego” przenosząc broń i amunicję.

Po wyzwoleniu 15 III 1945 r. podjęła ponownie pracę zawodową w Szkole Podstawowej nr 4 w Starogardzie. W 1950 r. została wyróżniona jako przodownica pracy za pracę nad zwalczaniem analfabetyzmu i za zorganizowanie kursów we wsi Hermanowo (pow. Starogard). Równocześnie została powołana przez Kuratorium do zorganizowania szkoły specjalnej dla dzieci umysłowo upośledzonych w Starogardzie, a w 1951 r. zlecono jej utworzenie zakładu wychowawczego, w którym objęła stanowisko dyrektora. W 1953 r. zakład ten został wyróżniony przez naczelnika Wydziału dla Spraw Szkolnictwa Specjalnego Ministerstwa Oświaty jako najlepszy zakład wychowawczy w Polsce. W 1955 r. ze względów rodzinnych (wykształcenie syna) przeniosła się do Gdańska, gdzie podjęła pracę w szkole dla dzieci chorych przy Akademii Medycznej. Dnia 1 XII 1956 r. otrzymała stanowisko kierowniczkii szkoły nr 2 tejże Akademii. Funkcję tę pełniła do dnia 31 VIII 1968 r. W celu uzupełnienia swych kwalifikacji zawodowych do roku 1967 studiowała zaocznie w Wyższej Szkole Pedagogiki Specjalnej w Gdańsku. Z powodu pogarszającego się zdrowia przeszła na wcześniejszą emeryturę. Poza pracą zawodową pracowała społecznie jako kierownik jednostki budżetowej wszystkich szkół szpitalnych, prewentoriów i sanatoriów województwa gdańskiego. Ponadto pracowała w Komendzie Chorągwi Harcerskiej, pełniąc funkcję instruktora zachowowego. Za tę pracę otrzymała kilkakrotnie nagrody i dyplomy z Wydziału Oświaty.

W 1937 r. wyszła za mąż za nauczyciela Kazimierza Masiaka. Z małżeństwa tego urodziła syna Kazimierza.

AP AK, T.: Masiak M.; Rel. Stefana Raszeji, (w zbiorach K. Ciechanowskiego); C i e c h a - n o w s k i K., *Konspiracyjna działalność w zakresie opieki społecznej na Pomorzu w cza-*

sie okupacji hitlerowskiej, Universitas Gedanensis 1998 nr 3 s. 99-100; *Harcerki 1937-1945...*, s. 299.

Krystyna Ciechanowska

Stow. bio graficzne
Torun 1998, t. 4, s. 901
Kronsp. Pomorskiej 1988-1995,

RODZINA POMORSKA

Raszejowie

3

W opracowaniach dotyczących dziejów Pomorza, a zwłaszcza polskiego ruchu narodowego i inteligencji pomorskiej w XIX i XX wieku, bardzo często spotykamy nazwisko Raszeja. Jako swoisty fenomen przywołana jest rodzina listonosza, później sekretarza pocztowego w Chełmnie, Ignacego Raszei (1861-1939) i jego żony Julii z domu Cichoń (1863-1946). Rod Raszejów wywodzi się z Kociewia, gdzie w Wielkim Bukowcu koło Zelgoszczy urodził się Ignacy, tamtejszego kołodzieja, który pozostawił więcej potomstwa, o czym dotąd nie wspomniano. Losy tych potomków Jana są równie interesujące, jak synów Ignacego.

Fenomen Raszejów „chełmińskich” polegał na tym, że w domu skromnego urzędnika poczty pruskiej wyrosło czterech synów – wybitnych Polonusów, którzy zdobyli średnie i wyższe wykształcenie, między innymi dzięki pomocy stypendialnej Towarzystwa Pomocy Naukowej dla Młodzieży Prus Zachodnich, powstałego w Chełmnie w 1848 roku. Będąc uczniami słynnego w Prusach Zachodnich Królewskiego Gimnazjum w Chełmnie działali w tamtejszej filomatycznej organizacji. W czasie studiów na uczelniach niemieckich na-

Bolesław Raszeja z żoną Antoniną i synem Pawłem. 1910 r.

leżeli do polskich organizacji akademickich, a w dorosłym, samodzielnym życiu wyróżniali się solidną pracą zawodową i dużą aktywnością w działalności publicznej. Najstarszy z synów Ig-

nacego – Maksymilian został księdzem, był profesorem w pelplińskim seminarium, drugi Alojzy był ekonomistą – urzędnikiem bankowym w Bydgoszczy, trzeci Leon, prawnik, zasłynął jako ostat-

ni w 20-leciu prezydent Torunia, a czwarty Franciszek został wybitnym profesorem ortopedą na Uniwersytecie Poznańskim. Z całej czwórki wojnę przeżył tylko Alojzy; Maksymiliana zamordowali hitlerowcy już w październiku 1939 roku w czasie pelplińskiej krwawej jesieni; Franciszek zginął w 1942 r. w getcie warszawskim w trakcie udzielania pomocy lekarskiej; Leon zginął w Lublinie w czasie działań wojennych.

O braciach Raszejach pisano wielokrotnie, m.in. Jerzy Koldowski na łamach majowego numeru „Pomeranii” z 1995 r. w artykule „Bracia Raszejowie”; pełne ich życiorysy znajdują się w kolejnym tomie „Słownika biograficznego Pomorza Nadwiślańskiego”. Warto tu przywołać ich raz jeszcze, pokazać losy ich potomstwa i rodziny, pozostającej na rodzinnym Kociewiu.

O kociewskich konarach Raszejów i ich powiązaniach z innymi rodami tej ziemi, m.in. Klinów, Szwochów, których przedstawiciele i dziś obecni są w działalności społecznej na terenie Starogardu i okolicy, o swoim ojcu Bolesławie, wspomina profesor Stefan Raszeja, były rektor Akademii Medycznej w Gdańsku, w młodości uczestnik pomorskiego ruchu oporu.

„Księga jubileuszowa królewski ep. miast a Starogardu”, pod red. Józefa Boryszkowski ep., b. i., Starogard Gdański - Gdańsk 1998 r.

W liście do mnie prof. Stefan Raszeja pisze: „Zgodnie z obietnicą, w załączeniu przesyłam »biogram« mego ojca Bolesława Raszei. Wykorzystałem wszystkie dostępne dokumenty, a później zwróciłem się do jeszcze »nieosiągniętych« »przekazników«. W końcu poszperałem w starych albumach rodzinnych. Uzyskane na tej drodze dane przedstawiłem w załączonym biogramie. Nie jestem historykiem. Stąd też moje »opracowanie« na pewno jest ułomne, ale wydaje mi się, że może być przykładem losów Polaka, obywatela Prus Zachodnich, podległego »Wilusiowi«, a następnie zaangażowanego w trudnym okresie odrodzenia państwowości polskiej i przeżywającego rozczarowania wynikające z ponownej utraty niepodległości i z tego tytułu ciężko doświadczonego (...)».

Zapoznawszy się z otrzymanym tekstem uznałem, iż najlepiej będzie, gdy w całości udostępnię go przynajmniej czytelnikom „Pomierania”, śledzącym z zainteresowaniem dzieje wybitnych Pomorzan i czytających chętnie rodzinne sagi.

Alojzy Raszeja, mieszkaniec Bydgoszczy, miał trzech synów – Tadeusza, Leonarda i Romualda. Pierwszy, prawnik, ożeniony z Ewą Kamińska, miał córkę Małgorzatę i starszego syna Jana, absolwenta historii, żonatego z Ewą Wróblewską, absolwentką prawa. Jan jest jedynym prawnikiem chełmińskiego listonosza, noszącym nazwisko Raszeja. Jego jedyna córka Karolina jest już zapewne studentką medycyny lub lekarką. Małgorzata, siostra Jana, wyszła za ekonomistę Jana Yele, z którym doczekała się córki Ewy. Drugi syn Alojzego, Leonard został ojcem dwóch córek –

Elżbiety i Małgorzaty. Najmłodszy Romuald zmarł jako kilkuletnie dziecko w 1945 roku. Profesor Franciszek z Poznania pozostawił dwie córki: Bożenę z męża Wanic, która poszła w ślady ojca i jest profesorem ~~ortopedii~~ oraz Ewą Tobiasz, profesor ekonomii. U Waniców urodziła się Maria, a u Tobiaszów Franciszek. Są już także żę wnuki.

Leonowi urodziło się dwoje dzieci. Młodszy syn Andrzej, jak ojciec prawnik, ożenił się z koleżanką z prawa Wandą Nawrot. Mają córkę Janinę. Córka Barbara, profesor medycyny w Poznaniu, zamężna z kolegą po fachu Andrzejem Kotelbą ma syna Marka, który dziś mieszka w Ameryce. U nich to przebywa wciąż młoda, mimo 85 lat, pani Maria Raszejowa, po trochu kronikarz rodziny – chełmińskiej gąszi. Od niej właśnie otrzymałem kilka lat temu drzewo genealogiczne rodziny.

Kreśląc sagę Raszejów można by przywołać wiele materiałów źródłowych. Poza najciekawszymi – relacjami, dokumentami i fotografiami rodzinnymi, sporo jest źródeł drukowanych i archiwalnych, przechowywanych w zbiorach prywatnych, państwowych i kościelnych. Z ciekawszych są akta – teczki personalne Raszejów w zespole Towarzystwa Pomocy Naukowej w Chełmnie, w Archiwum Państwowym w Toruniu, gdzie znajdujemy opinie o kandydatach do stypendium i nazwiska ich mecenasów. Promotorami Raszejów byli wspaniali kapłani Konstantyn Dominik i Gustaw Działowski.

Myślę, że publikowany tu biogram-wspomnienie wzbogaci naszą wiedzę nie tylko o losach rodziny Raszejów, ale również o losach pomorskiej inteligencji. ■

Stefan Raszeja

SZKÓLNY ZE STAROGARDU

Bolesław Kajetan Raszeja urodził się 7 sierpnia 1882 roku w Zelgoszczy w powiecie starogardzkim, jako syn Józefa i Franciszki Klin.

Ród Raszejów w XIX wieku był mocno zakorzeniony w trzech sąsiadujących ze sobą wsiach: Zelgoszczy, Wielkim Bukowcu i Czarnymlesie. Ta ostatnia miejscowość była i jest siedzibą parafii. Z dokumentacji znajdującej się w biurze parafialnym w Czarnymlesie wynika, że tylko w ciągu 4 lat (1882-1885) urodziło się w tych trzech miejscowościach 13 dzieci, pochodzących z 9 rodzin o nazwisku Raszeja.

Na przełomie XIX i XX wieku sytuacja gospodarza zmusiła wielu Raszejów do poszukiwania pracy poza swoją oj-

Bolesław Raszeja, 1928 r.

5

Antonina i Bolesław Raszeja w 1907 r.

cowizną, niektórzy emigrowali do innych miejscowości na Pomorzu, inni nawet do Ameryki Północnej. Do Chełmna przeniósł się jeden z synów Jana, Bolesław z Wielkiego Bukowca, Ignacy, ojciec czterech zasłużonych dla Polski w okresie międzywojennym synów – Maksymiliana, Alojzego, Franciszka i Leona. Drugi, Józef pozostał na Kociewiu, gdzie posiadał niewielkie gospodarstwo rolne. Bolesław był czwartym jego dzieckiem, a drugim synem. Najstarszy z rodzeństwa Jan, z zawodu kupiec, osiadł w Zelgoszczy po wybudowaniu okazałego domu przy głównej ulicy (stoi do dzisiaj – nr 56). Przewadził w nim m.in. zajazd, który stał się głównym ośrodkiem spotkań towarzyskich i życia kulturalnego wsi. Siostry – Franciszka i Apolonia – wyszły za mąż za braci Szwochów (z zawodu kowali), przy czym Franciszka pozostała w Zelgoszczy, a Apolonia przeniósł się do Pieców. Józef Raszeja zmarł w 1886 roku, gdy Bolesław miał 13 lat. Matka, widząc uzdolnienia najmłodszego dziecka, mimo trudności finansowych postanowiła je kształcić, wysyłając do szkół, w tym do Seminarium Nauczycielskiego w Kościerzynie. Uzyskując uprawnienia nauczycielskie Bolesław został zatrudniony jako nauczyciel w Rajkowach koło Pelplina, wkrótce też (w 1907 r.) poślubił Antoninę Richter, córkę właściciela gospodarstwa rolnego i zajazdu w Rajkowach. Od 1908 roku był nauczycielem w Osowie (powiat Starogard), gdzie urodziło się 5 synów i 2 córki; ósme dziecko, syn, urodził się już w Starogardzie. W chwili wybuchu I wojny światowej Bolesław został wcielony do wojska pruskiego i znalazł się na froncie, głównie zachodnim. Po zakończeniu wojny wrócił do Osowa, gdzie już wkrótce witał żołnierzy Frontu Pomorskiego pod dowództwem generała Hallera. Wszech o uzdolnieniach pedagogicznych i zasługach

Bolesława w podtrzymywaniu polskości w szkole, zarówno w czasie niewoli, jak i po uzyskaniu przez Polskę niepodległości, musiały dotrzeć do stolicy powiatu, skoro już na początku 1922 roku niespełna 40-letni Bolesław otrzymuje wezwanie do objęcia stanowiska kierownika (wówczas obowiązywał jeszcze tytuł rektora) Szkoły Wydziałowej w Starogardzie. Była to 6-letnia szkoła średnia, ale jej ukończenie, równe tzw. małej maturze, nie dawało uprawnień do rozpoczęcia studiów uniwersyteckich. Uwzględniła ona bardziej praktyczne przygotowanie absolwenta do życia i pracy zawodowej. Przejmując kierownictwo szkoły (w budynku dawnego żeńskiego liceum niemieckiego) w szybkim czasie zwiększył liczbę uczniów do ponad 300. Absolwenci tej szkoły chętnie byli przyjmowani do seminariów nauczycielskich, a także pełnili ważne funkcje w administracji i w handlu. Bolesławowi udało się zgromadzić wokół siebie grono znakomitych pedagogów. Wśród nich był m.in. Władysław Kirstein (wybitny regionalista i muzykolog), Eugenia Prądmowska, ks. Zygmunt Ryczko, Józefa Jankowska, Małgorzata Sieradzka i Sylwester Kusznir. Po rozwiązaniu szkół wydziałowych w Polsce (1931 r.) Bolesław objął, aż do przejścia w stan spoczynku w 1938 roku, stanowisko kierownika 7-klasowej Publicznej Szkoły Powszechnej nr 2 przy ul. Warszawskiej. Jednocześnie pracował od 1925 roku w wieczorowej szkole dokształcającej, do której obowiązkowo uczęszczali wszyscy uczyć się rzemiosła do 18 roku życia, najpierw jako nauczyciel, a po kilku latach, aż do wybuchu wojny w 1939 roku, jako kierownik tej szkoły.

Dużą wagę przykładał Bolesław do wykształcenia swych dzieci. Dwaj najstarsi synowie – Paweł i Brunon oraz starsza córka Małgorzata – uzyskali wykształcenie pedagogi-

czne, dwaj młodszy synowie studiowali na Uniwersytecie Poznańskim; Jan ukończył wydział lekarski w 1939 r., Alfons studia prawnicze dokończył w Anglii jako żołnierz armii gen. Andersa. Najmłodszy syn Stefan kończył w tym czasie gimnazjum w Starogardzie.

Poza pracą zawodową Bolesława zajmowała działalność społeczna. Przewodniczył różnym komisji nadzorczym, m.in. komisji opiekuńczej nad więźniami, a w obu kierowanych przez siebie szkołach wiele wysiłku poświęcał rozwojowi organizacji młodzieżowych, zwłaszcza harcerstwa. To społecznikowskie zaangażowanie zaszczerpił swoim dzieciom. Wszyscy byli harcerzami, bardzo zaangażowanymi w pracy organizacyjnej. Szczególne zasługi dla harcerstwa położyli Paweł i Małgorzata (żonę Masiakowa). Oboje byli harcmistrzami, Paweł długoletnim drużynowym, Małgorzata – komendantką hufca starogardzkiego.

W 1939 roku Niemcy, wkroczywszy do Starogardu rozpoczęli aresztowania przedstawicieli inteligencji, którzy nie opuścili miasta, w tym przede wszystkim nauczycieli. Jako jedni z pierwszych zostali aresztowani Paweł i Małgorzata. Bolesław uniknął uwięzienia dzięki niezwykłej okoliczności (szczęśliwie pierwszego dnia aresztowań nie było go w domu); po zakończeniu akcji, w dniu następnym, lista, na której był Bolesław, zaginęła). Czwartym z rodzinnego grona nauczycielskiego Brunon (nauczyciel w Tezewie) nie został aresztowany, gdyż jako zmobilizowany porucznik 64 pp. po zakończeniu kampanii wrześniowej znalazł się w oboje jeńców wojennych. Paweł, po ucieczce z więzienia starogardzkiego zmarł w Kaliszu w 1941 roku, w następstwie tortur. Małgorzatę, wdowę po poległym w bitwie nad Bzurą poruczniku 65 pp. Kazimierzu Masiaku (również nauczycielu) zwolniono z więzienia po 4 tygodniach z uwagi na 6-miesięczne dziecko, a następnie skierowano do pracy fizycznej. Małgorzata działała później m.in. jako łączniczka TOW „Gryf Pomorski”, dowożąc partyzantom amunicję, leki i opatrunki, współdziałała w tajnym nauczaniu, a także organizowała pomoc dla angielskich jeńców wojennych w Starogardzie. Bolesław Raszeja – już poważnie chory (dusznicza bolesna) – do końca wojny zatrudniony był jako robotnik w magazynie przemysłowym. Po zakończeniu działań wojennych zgłasza się do współpracy w Zarządzie Miejskim w Starogardzie. Na prośbę pierwszego burmistrza pełni funkcję opiekuna społecznego całej północnej dzielnicy miasta i walczy o ochronę ludności cywilnej przed samowolą władz wojskowych i milicyjnych. Widząc braki kadry nauczycielskiej, mimo ciężkiej i postępującej choroby serca, ochotniczo podejmuje pracę pedagogiczną. Cieszy się wielkim uznaniem młodszych kolegów i młodzieży. Umiera nagle, 31 maja 1950 roku, przy biurku w szkole. Pogrzeb stał się wielką manifestacją społeczeństwa starogardzkiego. Wzięło w nim udział kilkaset osób: jego przyjaciele i uczniowie. Bolesław został pochowany na starym cmentarzu w Starogardzie.

Do rodzinnego grona pedagogów dołączył już po śmierci Bolesława, najmłodszy syn Stefan, który wprawdzie ukończył studia lekarskie, ale poświęcił się pracy nauczyciela akademickiego, najpierw w AM w Poznaniu, później (od 1964 r.) w AM w Gdańsku, gdzie m.in. pełnił kolejno funkcje dziekana, prorektora i rektora.

autor artykułu Stefan Raszeja

182

22. VI 1998

Niech Bóg sprawi, żeby te dni przyniosły prawdziwe nawrócenie serc, przyczyniły się do wzrostu świętości i ożywiły zaangażowanie w dzieło jedności i pokoju”.

(Wrocław, 1 czerwca 1997 – Statio Orbis)

WSPÓŁTWORZYLI HISTORIĘ MIASTA

Druhna Małgorzata Masiakowa (1911 – 1986)

Wspomnieliśmy na łamach „Biuletynu” o zasługach organizatorów ruchu harcerskiego w naszym mieście, którzy przenieśli na tutejszy grunt i zakorzenili tradycję skautingu. Do postaci nietuzinkowych z wielu względów należała też dhna Małgorzata Masiakowa – nauczycielka i działaczka harcerska w Starogardzie.

Urodziła się na Kociewiu w rodzinie nauczyciela szkoły w Osowie, Bolesława Raszei, który z rodziną przeniósł się do Starogardu i tu objął posadę kierownika Szkoły Wydziałowej. Małgorzata również uczęszczała do tej szkoły, którą ukończyła w 1928 r. Podjęła dalszą edukację w Toruniu, kształcąc się w tamtejszym seminarium nauczycielskim z zamiarem kontynuowania tradycji zawodu w jej rodzinie. Na początku lat trzydziestych wróciła do Starogardu i podjęła pracę w szkole podstawowym. Tu także w 1936 r. zorganizowała klasę specjalną dla dzieci z upośledzeniem umysłowym. Jako entuzjastka harcerstwa, w czym również miała solidne wsparcie ze strony brata, druha Pawła Raszei, zorganizowała drużyny żeńskie we wszystkich szkołach miejskich. Objęła też w 1936 r. funkcję komendantki żeńskiego hufca ZHP.

Z chwilą wybuchu wojny znalazła się w szczególnie trudnym położeniu. Mąż jej, nauczyciel w Żabnie, poległ w kampanii wrześniowej nad Bzurą, ona zaś aresztowana została przez hitlerowców i uwięziona w Starogardzie, mimo że posiadała już wtedy kilkumiesięcznego synka. Wydostawszy się na wolność, ukrywała się na wsi, a potem podjęła pracę. Nie pozostała bezczynna wobec okupacyjnych rządów, nawiązała kontakty z ruchem oporu, organizowała pomoc dla jeńców i prowadziła tajne nauczanie. Zaraz po wojnie wróciła do pracy nauczycielskiej i harcerskiej. Odbudowała strukturę Hufca Żeńskiego ZHP i objęła jego komendę w latach 1945 – 1949. Od-tąd znowu w mieście pojawiły się umudurowane drużyny, organizowano przeglądy, defilady, uroczyste i robocze zbiórki w drużynach, przygotowywano letnie obozy i szczególne uroczystości, jak chociażby harcerskie obchody jubileuszu 750 – lecia Starogardu w 1948 r.

Małgorzata Masiakowa stała się także po wojnie organizatorką starogardzkiego szkolnictwa specjalnego, przyszłego Państwowego Zakładu Wychowawczego, kierując nim w latach 1950 – 1955.

Ostatecznie przeniosiła się do Gdańska, gdzie kontynuowała dotychczasową działalność pedagogiczno – harcerską. Prowadziła zajęcia z dziećmi chorymi w szkole przy Akademii Medycznej, była instruktorką referatu wychowawczego w gdańskiej Komendzie Chorągwi ZHP. Doksztalała się w zakresie pedagogiki specjalnej.

Wprawdzie zmarła niedaleko Chełmna, jednak spoczęła na starogardzkim cmentarzu. Pogrzeb drużyny Małgorzaty był prawdziwie harcerski. Stawiły się nań licznie wszyscy dawni działacze ZHP chyba z całego Pomorza, delegacje młodzieży harcerskiej z tutejszych drużyn i szczepów, poczty sztandarowe, koledzy nauczyciele, dawni współpracownicy, wychowankowie. Nad trumną przemówił w imieniu przyjaciół i całego środowiska harcerskiego dh hm Franciszek Piechowski, odśpiewano „Modlitwę harcerską” i rozległy się fanfarowe dźwięki „Ciszy”.

„W naszym kraju miłość Ojczyzny i miłość Kościoła łączy się w jedną żarliwą miłość. Dwa te uczucia wspierają się nawzajem - jedno jest siłą drugiego. Kochamy Ojczyznę, bo takie jest przykazanie Kościoła; kochamy Kościół, bo jest podwaliną i rękojmą naszego życia narodowego”

bł. Urszula Ledóchowska

Przemówienie dh harcmistrza Piechowskiego
nad grobem Małgorzaty Masiak w dniu jej pogrzebu

Przybyliśmy na miejsce wiecznego spoczynku, ażeby oddać ostatnią posługę i pożegnać drogą nam siostrę i matkę - babcię i prababcię, przyszliśmy także, by pożegnać i oddać cześć dla długoletniej i oddanej w pracy nauczycielce, wspaniałej i bez reszty oddanej sprawie wychowania instruktorce harcerskiej. Wywodząc się z rodziny nauczycielskiej, wybrała także dla siebie zawód nauczyciela-wychowawcy, poświęcając się sprawie dzieci i młodzieży.

Kim dla nas harcerzy była zmarła Druhna Małgosia /bo tak my instruktorzy nazywaliśmy ją/ ? Była przyjacielem, instruktorem, organizatorem pełnym zapału i oddania sprawie harcerskiej. Już w okresie międzywojennym razem ze zmarłym w okresie okupacji bratem Pawłem Raszeją organizowali drużyny harcerskie, urządzali wspaniałe obozy, a swoją bezprzykładną, bezinteresowną pracą byli wzorem godnym do naśladowania dla młodzieży i kadry harcerskiej. Dh-na Małgosia posiadała dar zjednywania do pracy szerokiej rzeszy dziewcząt, dla których była przyjacielem, wychowawcą i kierownikiem. W roku 1945 - mimo ustraty w 1939 r. męża - na zgliszczach i ruinach Starogardu rozpoczęła organizowanie do ponownego życia drużyn harcererek, obejmując funkcję pierwszej komendantki Hufca, którą to funkcję pełniła do roku 1949. Dane mi było także w tym okresie prowadzić Hufiec Harcerzy, a więc współpracowaliśmy na jednym odcinku, realizując często wspólne zadania, z których jednym z najważniejszych było uzyskanie pomieszczeń dla obu Komend w uzyskanym baraku t.zw. Domu Harcerza.

Dh-na Małgosia była dobrym pedagogiem, w dowód czego jej właśnie Władze Oświatowe powierzyły w latach 1951-52 zorganizowanie

w Starogardzie Zakładu Wychowawczego przy ul. Kościuszki, którym to zakładem kierowała do roku 1955.

Po przeprowadzeniu się na teren Trójmiasta podjęła pracę pedagogiczną w Akademii Medycznej, ucząc dzieci chore, przebywające tam na leczeniu. W okresie odnowy po październiku 1956 r. ponownie włącza się do pracy w Gdańskiej Chorągwi Harcerstwa, organizując od nowa Hufce naszej Chorągwi i właśnie Druhna Małgosia skłoniła także i mnie do powtórnego przejęcia funkcji komendanta Hufca w Starogardzie. Niestety poważna i długotrwała choroba Dhu-ny Małgorzaty wyrwała ją na dłuższy okres z życia naszej organizacji.

Żegnając Ją w dniu dzisiejszym, myślimy i pamiętamy o niej, w naszej pamięci pozostanie na zawsze jako instruktorka i wychowawczyni, pełna zapału i młodzieńczej inicjatywy, zawsze gotowa nieść pomoc tym, którzy tej pomocy potrzebują - wierna ideałom harcerstwa.

Nie zapomnimy Ciebie Druhno Małgosiu ! a ta ziemia nasza Starogardzka, na której żyłaś i spędziłaś najlepszy okres swego życia, będzie Ci lekka !

Czuwaj ! i spoczywaj w Pokoju !

IV/1. Korespondencja dotycząca Masiak
Matgoraty

1. Listy prof. S. Raszei do Fundacji z
28.07.1999 w sprawie własnej relacji i
mater. o M. Masiak (siostrze), kserokop.
mprints oryg.

k. 2 s. 1-4

list znajduje się
także w k. osobowej
Stefana Raszeja

Gdańsk, dnia 28 lipca 1999 r.

Prof. zw. dr hab. dr h. c. Stefan Raszeja

emer. kierownik Katedry i Zakładu

Medycyny Sądowej AM w Gdańsku

ul. M. Curie-Skłodowskiej 3a

80-210 Gdańsk

☎ (058) 349-12-60

lub 302-34-43

Pani

Mgr Ella Skerska

Fundacja Archiwum Pomorskie AK

ul. Wielkie Garbary 2

87 - 100 T o r u ń

Dziękuję serdecznie za list z 08.07.1999 r. i informacje w nim zawarte. Żałuję, że burzliwa atmosfera zebrania w Archiwum Państwowym w Gdańsku, nie pozwoliła mi na swobodną rozmowę i wymianę informacji; niemniej cieszę się z osobistego poznania Pani. Jeżeli chodzi o rodzinne dokumenty dot. mojej siostry ś.p. Małgorzaty Masiakowej, to obawiam się, że rozczaruję Panią, ale mimo wszystko to, co wydawało mi się interesujące, załączam jako pakiet nr I.

W pakiecie nr I zawarłem nie tylko dokumentację biografii Małgorzaty Masiakowej (zyciorys, kserokopie publikacji, 8 fotografii lub ich kserokopii) ale również dokumentację dot. działalności jej starszego brata Pawła Raszeja, przedwojennego działacza harcerskiego, który ze swoim krótkim zyciorysem okupacyjnym został włączony do martyrologii nauczycielstwa pomorskiego (o czym pisał m.in. starogardzki historyk Józef Milewski).

Na ścianie frontowej Szkoły Podstawowej przy ul. Chojnickiej w Starogardzie wisi tablica upamiętniająca ten fakt. Pawła Raszeja dotyczy również jedna z fotografii załączonych (fot. 8).

Jeszcze gorzej przedstawia się sprawa materiałów dot. mojej działalności konspiracyjnej: właściwie nie mam żadnej dokumentacji, również fotograficznej. Zastępczym materiałem ikonograficznym może być rysunek-szkic wykonany przeze mnie w 1943 r. na kartce papieru z notesu, którego kserokopię wydrukowano wraz z moimi relacjami z okresu mego udziału w partyzantce T.O.W. Gryf Pomorski, opartymi na moich odręcznych, krótkich, hasłowych notatkach z tego okresu.

2

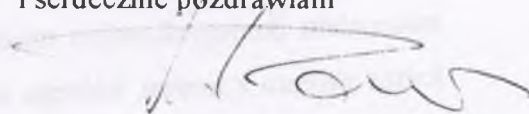
Tą relacją (wraz z rysunkiem) opublikowaną na łamach „Gdańskiego Przekazu” SZŻAK (nr 1 z 1995 roku) z pewnością Pani dysponuje.

Tym razem załączam wydawnictwo Związku Przyjaciół Pomorza „Almanach Pomorski” z 1996 roku, w którym opublikowano tę samą relację, ale nieco poszerzoną obszernym wstępem i epilogiem oraz treścią przysięgi składanej przez członków TOW Gryf Pomorski. Zwracam uwagę, że do tego artykułu dołączyłem wkładkę z mapą Borów Tucholskich i Kociewia, z zaznaczonymi (obwódka) miejscowościami, o których mowa jest w publikacji. W załączonym wydawnictwie („Almanach Pomorski”) jest jeszcze kilka artykułów, które mogą Panią zainteresować. W pakiecie nr II zawarłem prócz w-wym. relacji, nieopublikowany dotąd wiersz, który napisałem w „bunkrze” partyzanckim w czerwcu 1944 roku jako tren żałobny w związku ze śmiercią mego towarzysza broni, wówczas 18-letniego chłopca ze wsi Osiek, Waclawa Mazura. Okoliczności jego śmierci podałem już w w-wym. relacjach z partyzantki, a wspomina o nich również szereg autorów (m.in. J. Milewski).

Dołączyłem kserokopię dwóch dokumentów: przedwojenną legitymację szkolną i „przepustkę” wydaną mi przez pierwszy powojenny polski organ urzędowy na terenie Borów Tucholskich w celu ułatwienia mi powrotu do domu (do Starogardu) w marcu 1945 roku, po uprzednich kilkakrotnych aresztowaniach przez NKWD. O perypetiach związanych z tym zamiarem tuż po rozwiązaniu się oddziałów partyzanckich pisałem również w w-wym. relacjach.

Wiem, że ankieta wysłana do wypełnienia przez uczestników ruchu oporu na Pomorzu dla Archiwum Pomorskiego AK zawiera rubrykę dotyczącą losów ankietowanego również po wojnie. Stąd w pakiecie nr II znalazły się również kserokopie dotyczące mojej biografii powojennej: nr 7 (od a do f). Ostatnim wydarzeniem w moim długim życiu było przyznanie mi tytułu doktora honoris causa przez AM w Bydgoszczy (07.04.1999 r.).

Łączę wyrazy poważania
i serdecznie pozdrawiam

P.S. Serdecznie dziękuję za przesłany mi egzemplarz t. VI Waszego wydawnictwa pt. „Pomorskie Organizacje Konspiracyjne poza AK 1939-1945”.

Pakiet nr I

1. Życiorys sporządzony na podstawie dwóch cząstkowych własnoręcznych życiorysów M. Masiakowej, uzupełniony wzmianką o jej śmierci, a także dwoma udokumentowanymi faktami:
 - a) w latach 1949-1955 nauczała religii po udzieleniu jej misji kanonicznej przez Kurię Biskupią Chełmińską w Pelplinie,
 - b) w latach 1948-1955 jako pedagog pełniła funkcję powiatowego instruktora wychowania fizycznego w Starogardzie (w załączeniu dwie kopie dokumentów).
2. Przemówienie dh hm. Piechowskiego nad grobem M. Masiakowej.
3. Kserokopie z publikacji zawierających wzmianki o działalności M. Masiakowej:
 - a) J. Milewskiego „Z dziejów i tradycji harcerstwa starogardzkiego (1921-1985)”, TMZK Starogard Gd., 1989, str. 96, (uwaga: w tej samej publikacji na str. 99, wzmianka o działalności Pawła Raszeji, starszego brata M. Masiakowej),
 - b) z Biuletynu Parafii Św. Mateusza w Starogardzie: „Współtworzyli historię miasta - Druhna Małgorzata Masiakowa (1911-1986)”, 1999, nr 5, str. 21 (nie podano nazwiska autora);
 - c) ze Słownika Biograficznego Konspiracji Pomorskiej, część 4, Toruń 1998, str. 101-102 (autor hasła: K. Ciechanowska).
4. Osiem fotografii (lub ich kserokopii):
 - ✓ Fot. 1. (kserokopia): M. Masiakowa jako seminarzystka wśród koleżanek z Seminarium Nauczycielskiego w Toruniu w 1929 roku; *- na pierwszym planie;*
 - ✓ Fot. 2.: M. Masiakowa na obozie instruktorskim w Spale w 1935 roku; *- pośrodku;*
 - ✓ Fot. 3. (kserokopia): M. Masiakowa wraz z mężem ppor.rez. (nauczycielem) Kazimierzem Masiakiem na ulicach garnizonowego miasta Grudządza w 1937 roku;
 - ✓ Fot. 4.: M. Masiakowa wraz ze szwagierką Haliną Masiakówną w czasie obozu harcerskiego w Worochcie (Huculszczyzna) w 1937 roku przy grobie powstańców styczniowych;
 - ✓ Fot. 5.: M. Masiakowa wraz z synem Kazimierzem w 1944 r.
 - ✓ Fot. 6. (kserokopia): Komendantka Hufca hm. M. Masiakowa przypina krzyże harcerskie w 1955 roku w Starogardzie Gd.
 - ✓ Fot. 7. (kserokopia): mąż Małgorzaty Masiakowej por. rez. Kazimierz Masiak, który poległ w bitwie nad Bzurą we wrześniu 1939 r.; z książki K. Ciechanowskiego „Armia Pomorze, 1939”;

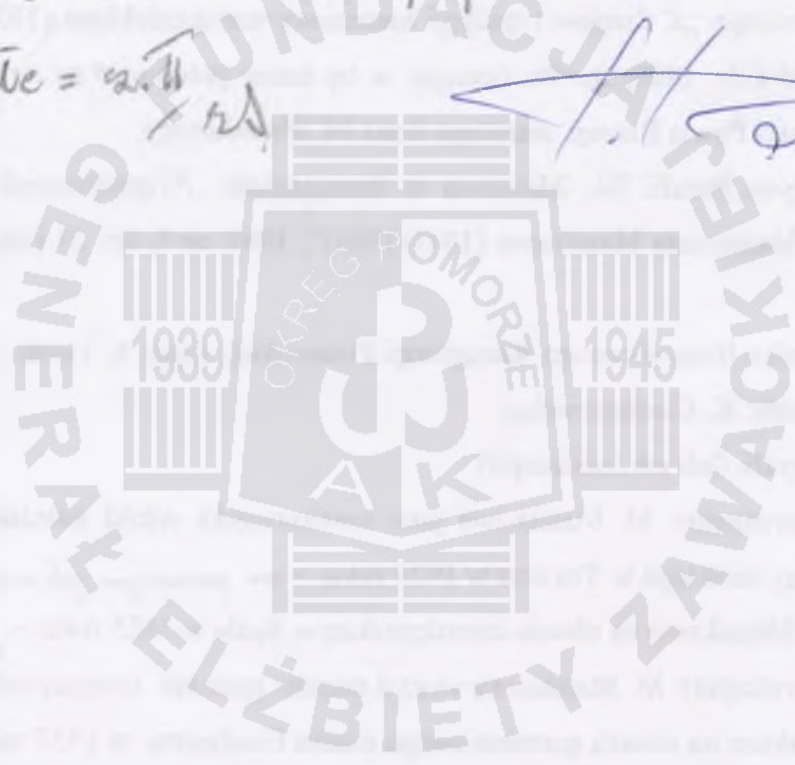
poz. 1-7 obraz ikonografii

Fot. 8. (kserokopia): hm Paweł Raszeja, starszy brat Małgorzaty Masiakowej.

5. Kserokopia z publikacji zawierających wzmianki o działalności Pawła Raszeji (starszego brata M. Masiakowej):

- a) z „Eksterminacji nauczycieli powiatu starogardzkiego w latach 1939-1945” (autor: Jan Lipski, przedmowa J. Milewski) TMZK, Czarna Woda, 1974, str. 22;
- b) J. Milewskiego „Z walki i męczeństwa harcerzy starogardzkich w latach 1939-1945”, Starogard Gd., 1967, str. 41-42;
- c) J. Milewskiego „Z dziejów i tradycji harcerstwa starogardzkiego (1921-1985)”, TMZK, Starogard Gd., 1989, str. 99 (w kserokopii dołączonej pod pkt. 3a).

poz. 8 - dwiś i ikonografii - Paweł Raszeja
pozostałe = 2.11

[Handwritten signature]

T:K. 699/1554 Pom.

Starogard

↳ Maszaki Królestwa
↳ Party informacyjne
k. 6

- 1 2 3
 4 Masiakowa Matgorzata 5
 6 naneyc. 7
 8 9
 10 Starogard 11 agent IX 1939 w
 12 Milewski Jozef: "Kociewie w latach okupacji
lith. 1939-45"

Str. 148 M.M. prowadzita typne numerowanie w Starogardzie
 w l. 40-45.
 dzwizgane

W78

Masiakowa Małgorzata

Starogard

SzSz

Harcerki 1939 - 45, str. 299

K.Wojt. 95.

++

Starogard Gd.
JOW Gryf Pół.
Ak 5

Raszeja Małgorzata
zam. Masiakowa

siostra Stefana Raszei
- Ta, cniiska

Zob: relacja N-825/1553 Raszeja
Stefan

1982. VI 199

Gryf Somoski
Starogard 6

MASIAK *chłopomata*
ps. „*chłopczyelka*”

Urodz. 4 VI 1911 r. w Osowie, pow. Starogard.
Pracownik Rodz. Pracelnej Tow. „Gryf Somoski” i kierownik komitatu kontrolnego „G.P.”

Zob. St. Bugar. *Życie Somoskiej* t. 4, str. 101
Fund. „*Archiwum Somoskiej FK*”
Joni, 1998 r.

4 Dec 2001

Masiak Małgorzata

ZESKANOWANE

